

Rezime izvještaja guvernera – jun-jul 2023.

U Izvještaju guvernera za jun-jul 2023. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2023. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u junu i julu realizovane su u skladu sa planiranim obavezama utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2023. godinu.

Prema konačnim podacima MONSTAT-a, u 2022. godini ostvaren je realni rast BDP-a od 6,4% u odnosu na 2021. godinu. U 2023. godini, prema preliminarnim podacima, ostvaren je realni rast od 6,1% u odnosu na prvi, a 6,9% u odnosu na drugi kvartal 2022. godine.

Potrošačke cijene su u julu 2023. godine u odnosu na prethodni mjesec veće za 1,0%, a u odnosu na jul prethodne godine za 6,9%.

Industrijska proizvodnja je, prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, u prvih sedam mjeseci 2023. godine u odnosu na isti period 2022. godine ostvarila rast od 5,4%. Rast proizvodnje je evidentiran u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom od 34,9%, dok je pad zabilježen u sektoru prerađivačke industrije od 12,2% i sektoru vađenja ruda i kamena od 0,9%.

Broj dolazaka turista, u kolektivnom smještaju, u prvih sedam mjeseci 2023. godine iznosio je 805.151 što je za 29,80% više u odnosu na uporedni period prethodne godine. U istom periodu ostvareno je 2,80 miliona noćenja, što predstavlja rast od 23,96%.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, prevoz putnika prvih šest mjeseci 2023. godine u odnosu na isti period prethodne bilježi rast u većini vidova saobraćaja: u željezničkom za 7,60%, drumskom za 0,70% i prevozu putnika na aerodromima za 43,10%.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, građevinarstvo je u prvih šest mjeseci 2023. godine, zabilježilo pad vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 9,51%, i pad efektivnih časova rada od 3,41% u odnosu na isti period prethodne godine.

Prosječan broj zaposlenih u julu 2023. godine iznosio je 258.024 lica, što je za 2,09% više u odnosu na prethodni mjesec, a za 9,64% više u odnosu na jul 2022. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u julu 2023. godine iznosio

38.733 što predstavlja pad od 3,90% u odnosu na prethodni mjesec, a u odnosu na jul 2022. godine pad od 14,15%.

Ukupan broj privrednih subjekata koji se u Centralnom registru privrednih subjekata vode kao aktivni, a koji u Centralnom registru transakcionih računa imaju aktivne račune na 31. 07. 2023. godine, bio je 61.537 od kojih je 16.344 ili 26,56% bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih privrednih subjekata je veći za 0,34%, dok je u poređenju sa istim mjesecom 2022. godine rast iznosio 4,94%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa privrednih subjekata je na kraju jula 2023. godine, iznosio 1.081.979.058,45 eura, i bio je veći za 3,42% na mjesečnom nivou, a na godišnjem nivou 17,53%.

Od ukupnog broja blokiranih privrednih subjekata na 31. 07. 2023. godine (16.344) u neprekidnoj blokadi do 365 dana bilo je 1.607 privrednih subjekata čija blokada je iznosila 39.381.926,65 eura što čini 3,64% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata, dok je u neprekidnoj blokadi duže od 365 dana bilo 14.737 privrednih subjekata sa iznosom blokade od 1.042.597.131,80 eura što čini 96,36% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata.

Koncentracija duga na dan 31. 07. 2023. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih blokiranih privrednih subjekata (0,06% ukupno evidentiranih blokiranih privrednih subjekata), odnosilo 29,02% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 blokiranih privrednih subjekata (0,30% ukupno blokiranih privrednih subjekata) učestvovalo je sa 51,07% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Ukupna aktiva banaka na kraju jula 2023. iznosila je 6.652,70 mil. eura, što na godišnjem nivou predstavlja rast za 848,64 mil. eura ili 14,62%. U strukturi aktive dominantno mjesto zauzimali su krediti, koji su na kraju jula 2023. godine iznosili 4.006,65 miliona eura i u odnosu na jul prethodne godine ostvarili su rast od 12,34%, dok su u odnosu na prethodni mjesec ostvarili rast od 0,56%.

Kreditni banaka koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju jula 2023. godine iznosili su 166,31 milion eura i u odnosu na jul 2022. godine bilježe pad od 12,71%, dok su u odnosu na prethodni mjesec zabilježili rast od 8,01%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju jula 2023. godine iznosili su 206,31 milion eura i činili su 5,15% ukupnih kredita. Na godišnjem nivou bili su niži za 4,89%, dok su u odnosu na prethodni mjesec zabilježili pad od 0,90%.

Depoziti u bankama u julu 2023. godine iznosili su 5.399,52 miliona eura i u odnosu na jul 2022. godine bilježe rast od 17,09%, dok su u odnosu na prethodni mjesec ostvarili rast od 2,45%. Ukupan kapital banaka na kraju jula 2023. godine iznosio je 772,27 miliona eura, i u odnosu na isti period prethodne godine bio je veći za 28,24%, dok je u odnosu na prethodni mjesec veći za 2,19%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju jula 2023. godine iznosila je 6,39%, i u odnosu na kraj jula 2022. godine zabilježila je rast od 0,89 pp, dok je bila za 0,05 pp veća u odnosu na kraj prethodnog mjeseca. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u julu 2023. godine iznosila je 6,74%, i na godišnjem nivou bilježi rast od 1,80 pp, dok je bila za 0,48 pp manja nego u prethodnom mjesecu. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa iznosila je 0,26% na kraju jula 2023. godine i u odnosu na isti period prethodne godine bila je manja za 0,03 pp, dok je u odnosu na kraj prethodnog mjeseca zabilježila pad od 0,02 pp.

Obavezna rezerva banaka iznosila je 270,77 miliona eura na kraju jula 2023. godine, i u odnosu na isti period prethodne godine bila je veća za 40,75 miliona eura ili 17,71%, dok bilježi rast od 609 hilj. eura ili 0,23% na mjesečnom nivou. Tokom jula 2023. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 69,15%, dok je na računu Centralne banke u inostranstvu izdvojeno 30,85%.

Bruto premija osiguranja je iznosila 71,71 milion eura za prvih sedam mjeseci 2023. godine. U njenoj strukturi dominiraju premije neživotnog osiguranja (83,14%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (16,86%).

Ostvareni promet na Montenegroberzi tokom sedam mjeseci 2023. godine iznosio je 6,88 miliona eura, ostvaren je kroz 1.195 transakcija i u odnosu na isti period prethodne godine bio je manji 77,26%. Tržišna kapitalizacija na dan 31. 07. 2023. godine iznosila je 2.420,01 milion eura, i na godišnjem nivou bilježi pad od 26,37%, dok na mjesečnom nivou bilježi pad od 0,32%.

Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju jula 2023. godine bila 14.747,40 indeksnih poena, ostvaruje rast od 32,17% na godišnjem nivou, dok u odnosu na kraj prethodnog mjeseca ostvaruje rast od 0,35%. Indeks MNSE10 iznosio je 995,35 indeksnih poena i bilježi rast od 22,71% u odnosu na jul prethodne godine, dok u odnosu na kraj prethodnog mjeseca bilježi pad od 0,67%.

Izvorni prihodi budžeta u prvih sedam mjeseci 2023. godine, prema preliminarnim podacima Ministarstva finansija, iznosili su 1.443,86 miliona eura i bili su viši za 21,62% u odnosu na planirane, a za 33,70% u odnosu na uporedni period 2022. godine. Budžetski rashodi iznosili su 1.292,38 miliona eura i zabilježili su pad od 9,05% u poređenju sa planiranim i rast od 12,05% na godišnjem nivou. Budžetski suficit iznosio je 151,48 miliona eura ili 2,35% prognoziranog godišnjeg BDP-a.

Prema podacima Ministarstva finansija, na kraju juna 2023. godine, državni dug je iznosio 4.024,47 miliona eura ili 62,42% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug odnosilo se 411,07 miliona eura ili 6,37% BDP-a, a na spoljni dug 3.613,40 miliona eura ili 56,05% BDP-a. Na kraju decembra 2022. godine, javni dug iznosio je 4.102,22 miliona eura ili 70,77% BDP-a.

U junu i julu nastavljene su aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Između ostalog, ostvareno je učešće na sastanku Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju. Ministarstvu evropskih poslova dostavljen je Prilog izvještaju EK o Crnoj Gori za 2023. godinu za izvještajni period od aprila do juna 2023. godine. Ostvareno je učešće na sastancima pregovaračkih radnih grupa za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblasti koje se odnose na pregovaračko poglavlje 4 – *Slobodno kretanje kapitala* i pregovaračko poglavlje 32 – *Finansijski nadzor*. U okviru implementacije druge faze IPA regionalnog projekta, održan je četvrti sastanak Upravnog odbora projekta. U vezi sa realizacijom bilateralnih aktivnosti u okviru komponente II istog projekta, na temu iz oblasti *monetarne statistike* realizovana je druga ekspertska misija Hrvatske narodne banke.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 99,98% u junu i 100% u julu.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu.